

Popüler Kültür Değerlerimizi Nasıl Etkiliyor? Medya Okuryazarlığı ve Eğitimi Dersini Alan Öğretmen Adaylarının Değerlendirmeleri

How Does Popular Culture Influence Our Values? Evaluations by Teacher Candidates Enrolled in the Media Literacy and Education Course

Ayşegül YILMAZER , Dr. Öğr. Üyesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, yilmazer.aysegul@erdogan.edu.tr

Geliş tarihi - Received: 6 Ağustos 2024
Kabul tarihi - Accepted: 23 Eylül 2024
Yayın tarihi - Published: 28 Aralık 2024

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 2024, 15 (3), 2305-2331.

Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (3), 2305-2331.

Araştırma Makalesi / Research Paper

Sayfa | 2306

Öz. Bu araştırmanın amacı popüler kültürün değerlerimizi nasıl etkilediğine ilişkin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşlerini belirlemektir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu araştırmada durum çalışması deseninden faydalanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu sosyal bilgiler öğretmenliği programında öğrenim görmekte olan 43 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama tekniklerinden biri olan görüşme tekniğinden faydalanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile dönemin başında ve sonunda görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Böylelikle Medya Okuryazarlığı ve Eğitimi dersinin öğretmen adaylarının görüşlerinde bir değişiklik oluşturup oluşturmadığı belirlenmiştir. Verilerinin çözümlenmesinde içerik analizi yönteminden faydalanılmıştır. Araştırmada ulaşılan sonuçlara göre; öğretmen adaylarının neredeyse tamamı popüler kültürün değerlerimize zarar verdiğini, yaklaşık yarısı ise değerlerimizi olumlu yönde etkilediğini ifade etmişlerdir. Bilimsellik, özgürlük, yardımseverlik ve dayanışma değerleri popüler kültürün en olumlu etkilediği; saygı, aile birliğine önem verme ve tasarruf değerleri ise popüler kültürün en olumsuz etkilediği değerler olarak ifade edilmiştir. Öğretmen adayları popüler kültürün olumsuz etkilerinden korunmak, olumlu etkilerini artırmak için bilinçli bireyler yetiştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Özellikle son görüşmelerde tüm bireylerde medya okuryazarlığı becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini ifade eden öğretmen adayları, popüler kültürün değerlerimiz üzerindeki etkisinde medyanın büyük bir rolü olduğunu belirtmişlerdir. İlk görüşmeye kıyasla, son görüşmede daha fazla öğretmen adayı popüler kültürün kendi değer yargıları üzerinde etkili olduğunu belirtmiştir.

Anahtar Kelimeler: Popüler kültür, medya okuryazarlığı, değer, sosyal bilgiler eğitimi, öğretmen adayı.

Abstract. The aim of this study is to determine the views of prospective social studies teachers on how popular culture affects our values. Case study design was utilized in the research in which qualitative research method was used. The study group of the research consisted of 43 teacher candidates studying in the department of social studies teaching. The interview technique, which is one of the data collection techniques, was used in the research and interviews were conducted at the beginning and end of the semester with a semi-structured interview form prepared for this purpose. Thus, it was determined whether the media literacy and education course created a change in the views of teacher candidates. Content analysis method was used to analyze the data. According to the results of the study, almost all of the teacher candidates stated that popular culture harms our values, while about half of them stated that it affects our values positively. The values of being scientific, freedom, benevolence and solidarity were stated as the most positively affected values by popular culture, while the values of respect, giving importance to family unity and saving were stated as the most negatively affected values by popular culture. Teacher candidates stated that conscious individuals should be trained in order to be protected from the negative effects of popular culture and to increase its positive effects. The pre-service teachers, who stated that media literacy skills should be developed in all individuals, especially in the final interviews, reported that the media played a major role in the influence of popular culture on our values. Compared to the initial interview, more teacher candidates in the final interview expressed that popular culture had an impact on their personal value judgments.

Keywords: popular culture, media literacy, value, social studies teacher candidate.

Extended Abstract

Introduction. Culture, which has started to change especially with the spread of mass media, has led to the emergence of the concept of popular culture and popular culture products have started to easily cross national, geographical and cultural boundaries (Eriko, 2012). The globalized world through the media has started to present itself to the world cultures in a single way, changing the living spaces of local cultures and transforming their values (Poyraz, 2011). It is said that the media has more influence than any other factor in eroding especially religious and traditional value judgments (Ceylan, 2012). It is important to learn to distinguish between the positive and negative aspects of the media, which plays a major role in the spread of popular culture products. Becoming a critical media literate is an important way to show individuals this distinction and to cope with the attractive cultural environment. Knowing that the media is used extensively in the construction of popular culture, which is a product of this attractive cultural environment, reveals the importance of media literacy in the context of popular culture. When the literature is examined, it is possible to come across popular culture studies in the field of social studies education (Ulukaya Öteleş & Demir, 2023; Yılar, Tağrikulu, & Ünal, 2023; İçen, 2020; Özgan, Arslan, & Kara, 2014; Kan, 2011; Mangram, 2008). The aim of this study, which is different from the mentioned studies, is to determine the views of prospective social studies teachers on how popular culture affects our values.

Method. In this study, in which qualitative research method was used, case study design was utilized. The study group of the research consisted of 43 teacher candidates studying in the department of social studies teaching. The data of the study were collected using a semi-structured interview form, and the collected data were analyzed by content analysis method.

Results. According to the first result reached within the scope of the research, 91% of the teacher candidates in the pre-interviews and 98% in the post-interviews stated that popular culture harms our values. On the other hand, 49% of the pre-service teachers in the pre-interviews and 47% in the post-interviews stated that popular culture positively affects our values. In the pre- and post-interviews, the majority of the participants stated that popular culture both harms our values and affects our values positively.

Teacher candidates stated that the values of being scientific, freedom and benevolence were the values most positively affected by popular culture while the values of respect, giving importance to family unity and savings were the values most negatively affected by popular culture. According to prospective teachers, the two biggest reasons why popular culture positively affects our values are that it increases interaction between different cultures and announces positive events to the world through the media, while the reason why it negatively affects us is that it harms our own culture and values and encourages people to encourage each other. Teacher candidates stated that conscious individuals should be raised, our own culture and values should be protected and necessary actions should be taken for this purpose, and critical thinking, questioning and media literacy skills should be developed in order to avoid the negative effects of popular culture and increase its positive effects.

Teacher candidates stated that the media plays a major role in popular culture's harming values, attributing it to the spread of popular culture products that do not fit our culture through the media and to the media's encouragement of people to do things that do not exist in our culture. On

the other hand, they attributed the biggest reason why popular culture affects our values positively to the rapid spread of positive events in the media and its ability to reveal the truth behind an event.

Within the scope of the last sub-problem of the research, teacher candidates expressed how popular culture affected their value judgments. 51% of the teacher candidates in the pre-interviews and 72% of them in the post-interviews stated that popular culture affected their value judgments. Teacher candidates who think that their own value judgments are not affected by popular culture constitute 37% of the participants in the pre-interviews and 21% in the post-interviews.

Discussion and Conclusion. Teacher candidates stated that popular culture affects our values both positively and negatively, although it has many negative aspects. Studies in the literature also support this result (İçen, 2020; RTÜK, 2018; Özkan, 2017; Erdoğan, 2004). In addition, the teacher candidates explained the reasons why popular culture affects our values positively and negatively, based on different reasons. In the literature, there are also studies supporting these reasons expressed by the teacher candidates (Kavlak and Akova, 2022; İçen, 2020; Özkan, 2017; Karaduman, 2017; Özgan, Arslan and Kara, 2014; Özden and Barışeri, 2010). Teacher candidates expressed what needs to be done in order to increase the positive effects of popular culture and avoid its negative effects, with more reasons and frequency, in the post-interviews. The reason for this difference may be that the teacher candidates have taken the media literacy and education course and have more knowledge and awareness of popular culture compared to the pre-interviews. There are also studies in the literature that obtain results parallel to the statements stated by the teacher candidates (Yardımcı, 2021; Kaufman, 2012; Moore, 2011; Özkan, 2006). Teacher candidates explained for different reasons why the media plays a major role in popular culture's harming values and affecting them positively. Different studies in the literature also support the statements made by teacher candidates (Singh, 2022; Keskin, 2022; İçen, 2020; Karaduman, 2017; Karakoç, 2014; Alimcan and Altunay Şam, 2017). According to the final result of the study, the majority of the teacher candidates stated that popular culture affected their value judgments, more so in the post-interviews. The reason for this change in teacher candidates' views may be that their awareness of popular culture and themselves has increased. The results of the study conducted by Özgan, Arslan, and Kara (2014) also support this result.

Giriş

Kültür, bireylerin kimliklerini ve toplumsal yaşam biçimlerini şekillendiren en önemli unsurlardan biridir. Bir topluma kimliğini kazandıran maddi ve manevi değerlerin bütünü olarak ifade edilen kültür, “*Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü; hars, ekin* (TDK, 2023)” olarak tanımlanmaktadır. Somut olarak ifade edilmesi güç olan ve toplumsallaşmanın temel unsurlarını oluşturan bu maddi ve manevi değerler bireylerin davranışlarına rehberlik eder ve zamanla değişime uğrar (Bulduklu & Şeker, 2020). Özellikle kitle iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla değişmeye başlayan kültür, popüler kültür kavramının ortaya çıkmasını sağlamış ve popüler kültür ürünleri ulusal, coğrafi ve kültürel sınırları kolaylıkla aşmaya başlamıştır (Eriko, 2012).

“*Belli bir dönem için geçerli olan, hızlı üretilen ve hızlı tüketilen kültürel öğelerin bütünü* (TDK, 2023)” olarak ifade edilen popüler kültür kavramı medya araçlarının küreselleşmeyi hızlandırmasıyla insan davranışları üzerinde olumlu ve olumsuz etkilere yol açmaya başlamıştır. Medyanın küreselleşmesi ile birlikte bu etki insanların kendi kimliklerini ve kültürlerini özlemelerine ve kendi içlerinde bir boşluk oluşmasına sebep olmuştur. X ve Y kuşağı olarak adlandırılan kuşak, içlerinde oluşan bu boşluğu “*markaların kimliği*” ve “*milliyeti*” ile doldurmaya başlamış ve bu onları tek bir uluslararası kültürde birbirine bağlamanın yolu olmuştur (Pepler, 2004). Pepler’in (2004) “*tek bir uluslararası kültür*” olarak ifade ettiği popüler kültür, medyanın gücü sayesinde zamanla daha da geniş sınırlara ulaşmış ve toplumların kendi değerlerinden uzaklaşmalarına sebep olmaya başlamıştır. Medya aracılığıyla küreselleşen dünya kendini dünya kültürlerine tek bir şekilde sunmaya başlamış, yerel kültürlerin yaşama alanlarını değiştirmiş ve değerlerini dönüştürmüştür (Poyraz, 2011).

Değerleri kazanmada birçok farklı etken önemli olmakla birlikte medyanın da önemli bir değer aktarım unsuru olduğu yok sayılamaz bir gerçektir (Naçatı, 2020). Alimcan ve Şam (2017), medyanın etkisi ve kitle iletişim teknolojisindeki baş döndürücü gelişmelerin toplumlarda hızlı bir değişimin yaşanmasına sebep olduğunu, değerlerin yozlaştığını ve ahlaki çöküntülerin meydana geldiğini belirtmişlerdir. Günümüzde, değerlerin yozlaşması hayatımızın sadece belirli alanında değil her alanında görülebilmektedir. Bu kapsamda medyanın ulaştığı alanın genişliği, değerlerin yıpratılmasında etkili olduğu gibi yayılmasında ve yaşatılmasında da etkili olmaktadır (Merter & Şekerci, 2015). Özellikle dini ve geleneksel değer yargılarının yıpratılmasında medyanın diğer bütün amillerden daha fazla etkiye sahip olduğu söylenmektedir (Ceylan, 2012). Burada özellikle belirtilen husus medyanın değerlere olumsuz etkisinin olumlu etkisinden daha fazla olduğudur (Yazıcı, 2019). Kitle iletişim araçlarının kültür ve değer bağlamında elbette avantajları da vardır. Medyanın, bireyleri toplumsal gelişmelerden haberdar etmesi, yer ve zaman sınırı olmaksızın kişilerin kendilerini ifade etmesine olanak tanınması, farklı kültürleri tanıtmaları, kültür ve değer aktarımı konusunda bir eğitim aracı olarak kullanılabilmesi bu olumlu özelliklerden bazılarıdır (Önder & Keskin, 2019).

Medyanın bireyler üzerindeki etkisi ve medya mesajlarının ne şekilde iletildiği günümüzde giderek daha fazla üzerinde durulan bir konu haline gelmiştir. Mangram (2008) medyanın, suyu evimize taşıyan bir boru gibi bilgiyi çeşitli biçimlerde (televizyon, internet, radyo, gazete gibi) iletildiğini ve bu iletilen mesajların bizi farklı şekillerde etkilediğini belirtmiştir. Belirtilen farklı, olumlu ve olumsuz

binlerce ileti arasından kişileri sağlıklı bir şekilde besleyecek ürünleri seçmenin çabasında olunmalıdır. Çünkü insanlar gördükleri ve duydukları kadar yedikleriyle de şekillenirler. Bu nedenle medya kültürü bireylere “çöp yemeğinden” kaçınma ve daha sağlıklı ve besleyici ürünleri seçmenin önemini vurgulamalıdır (Kellner, 1995). Bunun için de öncelikle insanların bir farkındalığa sahip olmaları gerekmektedir. Ancak bu farkındalık sonucunda insanlar medya mesajlarını doğru anlama, yorumlama, çözümleme ve değerlendirmeyi yapabilir ve medya okuryazarlığının önemini kavramaya başlayabilirler. Medya okuryazarlığı, bireylere bu çekici kültürel ortamla başa çıkmanın önemli bir yolunu sunmaktadır. Bu çekici kültürel ortamın bir ürünü olan popüler kültürün inşasında medyadan fazlaca yararlandığını bilmek, popüler kültür bağlamında da medya okuryazarlığının önemini ortaya koymaktadır. Bu okuryazarlık bireylerin medya kültürüne karşı bireysel egemenliğini artırmakta ve kültürel ortamlar üzerinde daha fazla kontrol sahibi olmalarını sağlamaktadır (Kellner, 1995). Nitekim kültürel ortamlar üzerinde daha fazla kontrol sahibi olan ve medya okuryazarlığı becerileri ile donatılmış bireyler kendi değerlerinin ve kültürlerinin medya tarafından yıpratılmasına daha az müsaade edeceklerdir.

Alanyazın incelendiğinde, eğitim alanında özellikle de sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılan popüler kültür çalışmalarının farklı noktalara odaklandıkları görülmektedir. Mangram (2008) sosyal bilgiler öğretmenlerinin medya ve popüler kültürü nasıl anlamlandırdıklarına ilişkin öğretmenlerin bakış açılarını, Kan (2011), popüler kültürün sosyal bilgiler dersinde neden kullanılması gerektiğini, Özgan, Arslan ve Kara (2014), popüler kültürün öğrenci davranışları üzerine algılanan etkilerini araştırmışlardır. Bunların yanı sıra popüler kültürün sosyal bilgiler öğretmenlerine yansımalarını, sosyal bilgiler öğretmenleri için ne anlam ifade ettiğini ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının popüler kültür kavramına ilişkin bilişsel yapılarını ele alan araştırmalara da rastlanmıştır (İçen, 2020; Ulukaya Öteleş ve Demir, 2023; Yılar vd., 2023). Sosyal bilgiler eğitimi dışında yapılan popüler kültür çalışmalarına bakıldığında ise daha çok popüler kültürün farklı öğelerle ilişkisine odaklanılan araştırmaların yapıldığı dikkat çekmektedir (Coşgun; 2012; Karaduman, 2017; Kavlak ve Akova, 2022; Özkan, 2006). Alanyazında popüler kültürün değerlerimize etkisini araştıran bir çalışmaya rastlanmazken sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal medyadaki değerlerini ve bu değerleri nasıl yansıttıklarını belirleyen ve sosyal medyanın değer oluşturma sürecindeki rolünü ele alan çalışmalara rastlanmıştır (Ayaydın ve Yıldız Ayaydın, 2018; Karaduman vd., 2017;). Bu çalışmada, yapılan çalışmalardan farklı olarak popüler kültürün değerlerimiz üzerine etkisi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda değerlendirilmiştir. Öğretmen adaylarının görüşlerinde Medya Okuryazarlığı ve Eğitimi dersinin bir farklılık oluşturup oluşturmadığı bu değerlendirme sonucu ortaya konulmuştur. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre popüler kültürün değerlerimizi nasıl etkilediğini ortaya koymak ve bu etkide Medya Okuryazarlığı ve Eğitimi dersinin bir farklılık oluşturup oluşturmadığını belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıda yer alan sorulara cevap aranmış ve yapılan iki görüşme sonuçları arasında herhangi bir farklılık olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır:

1. Popüler kültürün değerlerimizi nasıl etkilediğine ilişkin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşleri nelerdir?
2. Popüler kültürün olumlu etkilerini artırmak, olumsuz etkilerinden korunmak adına yapılabilecekler konusunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşleri nelerdir?
3. Popüler kültürün değerlerimize zarar vermesinde ve değerlerimizi olumlu yönde etkilemesinde medyanın rolüne ilişkin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşleri nelerdir?
4. Popüler kültür sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kendi değer yargılarını nasıl etkiliyor?

Yöntem

Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada durum çalışması deseninden faydalanılmıştır. Durum çalışması “nasıl” ve “niçin” sorularını temel alan, bir veya daha fazla duruma ilişkin detaylı bir analiz ve açıklama ortaya koyan araştırma türüdür (Creswell, 2014; Yıldırım & Şimşek, 2018). Durum çalışmaları bir duruma ilişkin olası açıklamaları geliştirmek, bir olayı meydana getiren ayrıntıları görmek ve tanımlamak, bir olayı değerlendirmek amacıyla kullanılmaktadır (Büyüköztürk vd., 2018). Bu nitel araştırma türünde durum, sınırlandırılmış bir sistem olarak tanımlanmakta ve sınırlandırılmış ifadesi sistemin sınırlarını ve neyin durum neyin durum olmadığını ifade etmektedir (Creswell, 2014). Bu çalışmada “*Medya Okuryazarlığı ve Eğitimi*” dersini alan öğretmen adaylarının popüler kültürün değerlerimiz üzerindeki etkisine ilişkin görüşleri araştırmanın sınırlandırılmış durumunu ifade etmektedir.

Araştırma, Yıldırım ve Şimşek’in (2018) açıkladığı, durum çalışması aşamaları dikkate alınarak planlanmıştır. Bu aşamalar doğrultusunda, öncelikle araştırma soruları ve araştırmanın alt problemleri geliştirilmiş, analiz birimi saptanmıştır. Bu doğrultuda, çalışılacak durum ve çalışmada yer alacak katılımcılar belirlenmiş ve veriler toplanmıştır. Toplanan veriler alt problemlerle ilişkilendirilmiş, analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Son aşamada ise araştırma raporlaştırılmıştır.

Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde uygun örnekleme yönteminden faydalanılmış ve araştırmacının kolay ulaşabileceği bir örneklemeden veriler toplanmıştır. Çalışma grubu, 2023-2024 eğitim-öğretim yılı güz döneminde sosyal bilgiler öğretmenliği programına devam eden 4. sınıf öğretmen adaylarından oluşmaktadır. Katılımcı öğretmen adayları Karadeniz Bölgesi’nin Doğu Karadeniz Bölümü’nde yer alan bir devlet üniversitesinde öğrenim görmektedir. Çalışma Medya Okuryazarlığı ve Eğitimi dersini alan 50 öğretmen adayından gönüllü olan 43 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunda yer alan öğretmen adaylarından 10’u erkek 33’ü kadındır.

Veri toplama araçları

Durum çalışması olarak yapılacak çalışmalarda, bir dizi nitel veri toplama yöntemi, araştırmacının beklentilerine ve problemin doğasına göre tek başına veya birlikte kullanılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2018). Bu çalışmada nitel araştırma yöntemleri arasında en sık kullanılan veri toplama tekniklerinden biri olan görüşme tekniğinden faydalanılmıştır. Görüşme formunun hazırlanmasında başlangıçta ilgili literatür dikkate alınmış ve bir soru havuzu oluşturulmuştur. Araştırma kapsamında hazırlanan sorular, üç alan uzmanı tarafından kapsam ve araştırmanın alt problemlerine uygunlukları açısından incelenmiştir. Uzmanlardan gelen öneriler doğrultusunda iki soru yönlendirme içerdiği, bir soru da çok boyutlu olduğu gerekçesiyle tekrar düzenlenmiştir. Ayrıca bir soruya önerilen alternatif soru, hazırlanan mevcut sorunun yerine kullanılmıştır. Ulaşılan verilerin karşılaştırmalı olarak analizinin yapılması amaçlandığı için ön ve son görüşme formunda aynı sorular yer almaktadır. Görüşme formunda yer alan soruların yanı sıra çalışma grubu sosyal bilgiler öğretmen adaylarından oluştuğu için Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda (2018) yer alan değerler bir tablo içerisinde öğretmen

adaylarına verilmiş ve popüler kültürün değerleri nasıl etkilediğini (olumlu, olumsuz, her iki şekilde) işaretlemeleri istenmiştir.

Verilerin toplanması

Sayfa | 2312

Dönem başında Medya Okuryazarlığı ve Eğitimi dersi başlamadan önce (ön görüşme) ve dönem sonunda ders konuları bittikten sonra (son görüşme) veriler toplanmıştır. Soruların tam şekli bulgular bölümünde verildiği için bu bölümde ayrıca sorulara yer verilmemiştir.

Verilerin analizi

Araştırma verilerinin çözümlenmesinde hem betimsel hem de içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak iken, betimsel analizde amaç elde edilen verilerin daha önceden belirlenen temalara göre özetlenip yorumlanmasıdır (Yıldırım & Şimşek, 2018).

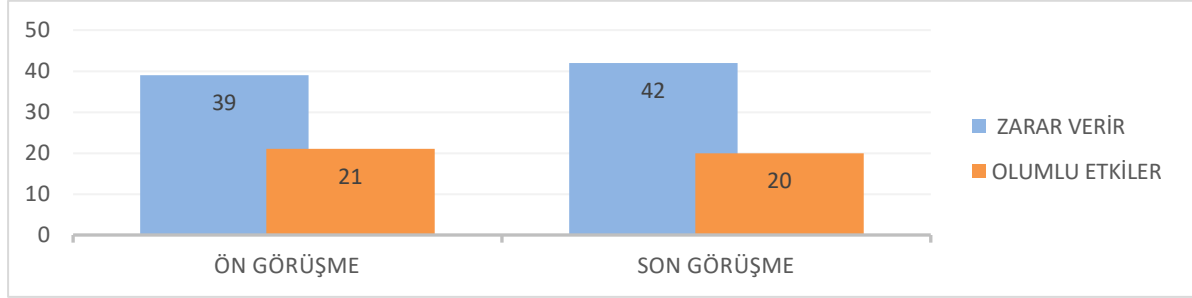
Araştırmanın güvenilirliği artırmak amacıyla “*verilerin değişmezliği-ne*” bakılmış ve analiz edilen veriler yaklaşık bir aylık bir süreçten sonra araştırmacı tarafından tekrar analiz edilerek aynı sonuçlara ulaşıp ulaşılmadığı kontrol edilmiştir. Kirk ve Miller (1986) ölçülen olgunun zaman içinde aynı biçimde ölçülebilmesi anlamına gelen zamana bağlı güvenilirliğinin de bir dış güvenilirlik göstergesi olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca yanlılığı azaltması ve veriler arasında karşılaştırma yapmaya olanak sağlaması gibi katkılarından dolayı ulaşılan veriler sayısallaştırılmıştır. Nitel veri, temel olarak basit yüzde hesapları ve sözcük sıklık hesapları gibi yöntemlerle sayısallaştırılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2018).

Elde edilen veriler tablolaştırılmış ve bu şekilde ön görüşme ve son görüşme arasında öğretmen adaylarının görüşlerinde nasıl bir değişiklik olduğunu karşılaştırmalı olarak verilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca tabloların altında analiz sonuçlarını destekleyecek öğretmen adaylarının ifadelerine yer verilmiştir. LeCompte ve Goetz (1982) verilerin betimsel bir yaklaşımla doğrudan sunulmasının iç güvenilirliği artıran bir önlem olduğunu ifade etmiştir.

Bulgular

Birinci alt probleme ilişkin bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında öğretmen adaylarına “*Sizce popüler kültür değerlerimizi nasıl etkiliyor?*” sorusu sorulmuş ve bu soru devamında popüler kültürün olumlu ve olumsuz etkilediği değerleri belirtmeleri istenmiştir. İkinci aşamada ise öğretmen adaylarına 2018 Sosyal Bilimler Dersi Öğretim Programı’nda yer alan değer listesi verilerek popüler kültürün bu değerleri nasıl etkilediğini işaretlemeleri istenmiştir.

Grafik 1: Öğretmen adaylarının görüşlerine göre popüler kültürün değerlere etkisi

Yapılan görüşmelerde öğretmen adayları popüler kültürün değerleri olumlu ya da olumsuz etkilediğine ilişkin keskin bir ayrım yapmayarak hem olumlu hem de olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Grafik 1'e göre olumsuz etkilediğini düşünen öğretmen adayları, olumlu etkilediğini düşünen öğretmen adaylarına göre çok daha fazladır. Hem ön hem de son görüşmede öğretmen adaylarının neredeyse tamamı popüler kültürün değerlerimize zarar verdiğini belirtirken, yaklaşık yarısı ise olumlu etkilediğini ifade etmişlerdir.

Tablo 1.

Öğretmen adaylarına göre popüler kültürün olumlu etkilediği değerler

Değer	Ön G. (f)	Son G. (f)	Değer	Ön G. (f)	Son G.(f)
Bilimsellik	21	19	Sevgi	7	5
Özgürlük	19	18	Çalışkanlık	7	6
Yardımsızlık	17	14	Eşitlik	7	8
Dayanışma	16	17	Barış	6	8
Duyarlılık	16	8	Dürüstlük	4	1
Vatanseverlik	14	7	Sorumluluk	3	3
Adalet	12	12	Tasarruf	3	2
Estetik	10	17	Misafirperverlik	1	-
Saygı	8	4	Hayvanseverlik	-	1
Bağımsızlık	8	10			

Öğretmen adayları ön görüşmelerde sırasıyla en çok "bilimsellik, özgürlük, yardımsızlık, dayanışma, duyarlılık", son görüşmelerde "bilimsellik, özgürlük, dayanışma, estetik, yardımsızlık" değerlerini popüler kültürün olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Ön ve son görüşmelerde popüler kültürün olumlu etkilediği düşünülen değerlerin frekansları büyük oranda benzerlik gösterirken "estetik" değeri frekansı en çok artan, "duyarlılık" ve "vatanseverlik" değerleri ise frekansları en az çok azalan değerler olmuştur.

Tablo 2.

Öğretmen adaylarına göre popüler kültürün değerleri olumlu etkilemesinin sebepleri

Katılımcı Görüşleri	Ön G. (f)	Son G. (f)
Farklı kültürler arasındaki etkileşimi artırması	8	5
Olumlu olayları medya yoluyla dünyaya duyurması	5	8
Çağın takip edilmesini sağlaması	4	1
Yaşanan bir olumsuzluk sonrası birlik ve beraberliği artırması	3	6
İnsanların fikirlerini özgürce dile getirmelerine fırsat vermesi	3	1
Kendi kültürümüzü tanıtmamız için fırsat sunması	2	2
Ekonomiyi canlandırması	1	-
İşleri kolaylaştırması ve zamandan tasarruf edilmesini sağlaması	1	-
Eğitim ve öğretimi olumlu yönde etkilemesi	-	1

Öğretmen adayları popüler kültürün değerlerimizi olumlu etkilemesinin sebeplerini ön görüşmelerde en çok farklı kültürler arasındaki etkileşimi artırmaya, olumlu olayları medya yoluyla dünyaya duyurmasına, çağın ve gündemin takip edilmesini sağlamasına dayandırmışlardır. Son görüşmelerde ise olumlu olayları medya yoluyla dünyaya duyurması, yaşanan bir olumsuzluk sonrası birlik ve beraberliği artırması görüşleri, hem en fazla belirtilen hem de ön görüşmelerde ifade edilen görüşlere göre frekansı en fazla artan görüşler olmuştur. Tablo 2’de oluşturulan kodların yazılmasına kaynaklık eden doğrudan ifadeler aşağıda yer verilmiştir.

Katılımcı 3, popüler kültürün değerleri olumlu etkilemesinin sebebini farklı kültürler arasındaki etkileşimi artırdığını ve ekonomiyi canlandırdığını:

“Özgürlük, bağımsızlık, dayanışma, bilimsellik ve barış değerlerini olumlu yönde etkiliyor... Mesela popüler kültürün bir ögesi olan yiyecekler farklı kültürleri tanımamıza yardımcı oluyor. Farklı kültürleri benimseyen insanlar arasındaki etkileşimi artırıyor. Ekonomi canlanıyor.”

Katılımcı 19, olumlu olayları medya yoluyla dünyaya duyurduğunu:

“Barış, yardımseverlik, duyarlılık, bilimsellik gibi değerleri olumlu yönde etkiler. Toplumun yararına uygun bir konu, örneğin hayvan hakları konusu medyanın yayımcı boyutuyla çok sayıda insana ulaşılabilir...”

Katılımcı 15, çağın takip edilmesini sağladığını:

“Duyarlılık, dürüstlük, estetik, tasarruf ve sevgi değerlerini olumlu yönde etkiliyor... Olumlu yönlerinden birisi bence kişiyi en azından "çağın" gerisinde bırakmaması... Farklı kültürleri tanımak, yeni nesilleri anlamak ve onlara ayak uydurmak bakımından faydalı.”

Katılımcı 28, yaşanan bir olumsuzluk sonrası birlik ve beraberliği artırdığını:

“Adalet, saygı, sevgi gibi değerleri olumlu etkiler. Deprem, sel, doğal afet zamanlarında insanlar arasında birlik beraberlik duygularını geliştirir, yardımlaşmayı artırır.”

Katılımcı 34, insanların fikirlerini özgürce dile getirmelerine fırsat verdiğini:

“Popüler kültür çalışkanlık, estetik, özgürlük gibi değerleri olumlu yönde etkiliyor. Popüler kültürle birlikte artık medyada özgürce düşüncelerimizi aktarabiliyoruz.”

Katılımcı 35, kendi kültürümüzü tanıtmamız için fırsat sunduğunu:

“Vatanseverlik, yardımseverlik, bilimsellik ve özgürlük değerlerini olumlu etkiliyor... Kendi kültürümüzü, değerlerimizi, mirasımızı, tarihimizi tanıtmamızı sağlayarak olumlu bir katkı sunuyor”

Katılımcı 23, işleri kolaylaştırması ve zamandan tasarruf edilmesini sağladığını:

“...İşlerimizi daha kolaylaştırıyor ve zamandan tasarruf etmemizi sağlıyor”

Katılımcı 23, eğitim ve öğretimi olumlu yönde etkilediğini:

“...Eğitim öğretim konusunda olumlu etkileyebilir. Farklı bakış açıları, farklı düşünceler ders kapsamını daraltmaz aksine genişletir” şeklinde ifade etmişlerdir.

Tablo 3.

Öğretmen adaylarına göre popüler kültürün olumsuz etkilediği değerler

Değer	Ön G. (f)	Son G. (f)	Değer	Ön G. (f)	Son G. (f)
Saygı	31	35	Yardımseverlik	7	3
Aile Birliğine önem verme	26	25	Barış	5	-
Tasarruf	17	20	Duyarlılık	5	7
Sorumluluk	16	17	Bilimsellik	4	4
Sevgi	15	18	Hoşgörü	4	3
Eşitlik	14	23	Estetik	4	2
Dürüstlük	12	16	Dayanışma	4	3
Adalet	11	8	Özgürlük	2	4
Bağımsızlık	10	3	Sadakat	-	2
Çalışkanlık	10	14	Misafirperverlik	-	2
Özgürlük	9	4	Samimiyet	-	1
Vatanseverlik	9	14	Mahremiyet	-	1

Öğretmen adaylarının ön görüşmelerde belirttikleri ve popüler kültüre en fazla zarar verdiğini düşündükleri değerler sırasıyla en çok *“saygı, aile birliğine önem verme, tasarruf, sorumluluk, sevgi”* değerleri iken, son görüşmelerde sırasıyla en çok *“saygı, aile birliğine önem verme, eşitlik, tasarruf, sevgi”* değerleridir. Ön ve son görüşmelerde belirtilen ve popüler kültürün olumsuz etkilediği düşünülen değerlerin frekansları büyük oranda benzerlik gösterirken, *“eşitlik”* ve *“vatanseverlik”* değerleri sırasıyla frekansı en çok artan; *“bağımsızlık”* ve *“özgürlük”* değerleri sırasıyla frekansı en çok azalan değerler olmuşlardır.

Tablo 4.

Öğretmen adaylarına göre popüler kültürün değerleri olumsuz etkilemesinin sebepleri

Katılımcı Görüşleri	Ön G. (f)	Son G. (f)
Kendi kültürümüze ve değerlerimize zarar vermesi	9	16
İnsanları birbirine özendirmesi	7	3
Özgürlük adı altında saygısızlıkları artırması	6	3
İnsanları israfa itmesi	4	4
Bencilliği artırmasına	4	3
İnsanların yeme içme alışkanlıklarını değiştirmesi	3	11
İnsanları moda, marka tüketimi ve gösterişe yönlendirmesi	3	3

Dizi ve filmlerde kültürümüze uygun olmayan sahnelerin yer alması	3	2
LGBT'yi normalleştirilmesi	2	2
İnsanları hazıra ve kolaya alıştırmaları	2	-
Çoğunluğun dışında kalmamak için sergilenen davranışlar	1	8
Toplum önündeki insanların çıkarları uğruna kültürümüze zarar vermesi	1	3

Öğretmen adayları, popüler kültürün değerlerimizi olumsuz etkilemesinin sebeplerini ön görüşmelerde en çok kendi kültürümüze ve değerlerimize zarar vermesine, insanları birbirine özendirilmesine ve özgürlük adı altında yapılan saygısızlıkların artmasına bağlamışlardır. Son görüşmelerde ise popüler kültürün kendi kültürümüze ve değerlerimize zarar vermesi görüşü hem en fazla belirtilen hem de ön görüşmelerde ifade edilen görüşler arasında frekansı en fazla artan ikinci görüş olmuştur. İnsanların yeme-içme alışkanlıklarını değiştirmeleri ve çoğunluğun dışında kalmamak için sergilenen davranışlar ise son görüşmelerde en çok belirtilen ve değerlerimize zarar verdiği düşünülen diğer sebeplerdir. Tablo 4'te oluşturulan kodların yazılmasına kaynaklık eden katılımcı görüşlerinden alınan doğrudan ifadeler aşağıda yer verilmiştir.

Katılımcı 37, popüler kültürün değerleri olumsuz etkilemesinin sebebini popüler kültürün kendi kültürümüze ve değerlerimize zarar verdiğini:

“Örf, adet, gelenek ve göreneklerimize zarar verdiğini düşünüyorum. Çünkü popüler kültürü örnek alarak hayatını bu çerçevede şekillendiren nesillerin gelenek göreneklerimizden uzaklaşması sonucunda, kendi kültürümüz ve kültürel değerlerimiz günden güne unutulmaya yüz tutmaktadır.”

Katılımcı 3, insanları birbirine özendirdiğini:

“İnsanların birbirine özendirdiğini düşünüyorum. Bu yüzden saygı gibi değerlerimizi de etkiliyor... Özümüzü kaybetmemizi sağladığını düşünüyorum.”

Katılımcı 2, özgürlük adı altında yapılan saygısızlıkları artırdığını:

“Saygı değerine zarar verdiğini düşünüyorum. Büyüklerimize karşı gösterilen tavırların artık özgürleşme adı altında saygısızlaştığını düşünüyorum.”

Katılımcı 4, insanları israfa yönlendirdiğini:

“...Örnek olarak tasarrufu verecek olursam popüler kültürün modasına uygun giymek adına ihtiyacımız olmayan şeyleri bile alabiliyoruz.”

Katılımcı 43, bencilliği artırdığını:

“Aile kavramına zarar verdi. Artık bireycilik ortaya çıktı. İnsanlar bencil ve sadece kendisini düşünür oldu...”

Katılımcı 18, insanların yeme içme alışkanlıklarını değiştirdiğini:

“Yemek kültürümüz etkileniyor. Bizim için yemek daha uzun vakit geçirilen aile içindeki sorunları tartıştığımız, birbirimize hal hatır sorduğumuz, birbirimize güzel haberler vermek için beklediğimiz zaman iken şuan fastfood kültürü ile birlikte bir an önce karnımızı fizyolojik olarak doyurup işimize kaldığımız yerden devam etme durumuna geldik.”

Katılımcı 14, insanları moda, marka tüketimi ve gösterişe yönlendirdiğini:

“Düğün. Klasik Türk düğün gelenekleri eskisi kadar uygulanmıyor. Bunun yerine daha çok moda olan baby showerlar, bekârlığa veda partileri daha çok gündemde. İnsanlar bu şekilde birbirine gösteriş yapıyorlar.”

Katılımcı 19, dizi ve filmlerde kültürümüze uymayan sahnelerin yer aldığını:

“...Dini değerler, ahlaki değerler daha birçok şey yazılabilir örneğin bizim dinimizde zina haramken bugün diziler popüler kültürden etkilenerek bu sahnelere fazlaca yer veriliyor.”

Katılımcı 29, LGBT’yi normalleştirdiğini:

“Aile kavramına çok büyük zarar verildiğini düşünüyorum. LGBT kavramının çok fazla dayatıldığını ve normalleştirilmeye çalışıldığını düşünüyorum. Örneğin 'Siz böyle bir karar verirseniz aileniz size saygı göstermek zorunda, saygı göstermiyorlarsa başkaldırın, biz size sahip çıkarız' gibi söylemlerle çocukları ailelerinden de kopararak geri dönülmez bir yola sokmaya çalışılıyor.”

Katılımcı 33, insanları hazıra ve kolaya alıştırdığını:

“...Örneğin çalışkanlık değerinin önemi gittikçe azaldı. Herkes oturduğu yerden, kolayca bir yerlere gelme çabası içinde...”

Katılımcı 26, çoğunluğun dışında kalmamak için sergilenen davranışları:

“Özgürlük, dostluk... Özgürlüğümüzü kısıtladığını düşünüyorum... Örneğin arkadaşlarım dizi izlediğinde onlarla sohbet edebilmek için kendi sevdiklerim dışında da olsa, içeriği bana uymasa da o dizileri izlediğim oluyor.” şeklinde ifade etmişlerdir.

Birinci alt problem kapsamında son olarak öğretmen adaylarına 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda yer alan değerler verilmiş ve bu değerleri popüler kültürün nasıl etkilediğini işaretlemeleri istenmiştir. Analiz sonucu ulaşılan bilgiler Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda (2018) yer alan değerlerin popüler kültürden nasıl etkilendiğine ilişkin öğretmen adayı görüşleri

Değer	Ön Görüşme			Değer	Son Görüşme		
	Olumlu (f)	Olumsuz (f)	Her İki Yönde (f)		Olumlu (f)	Olumsuz (f)	Her İki Yönde (f)
Bilimsellik	21	2	20	Bilimsellik	25	5	13
Özgürlük	21	9	13	Estetik	21	12	10
Bağımsızlık	19	10	14	Dayanışma	20	10	13
Dayanışma	18	8	17	Bağımsızlık	18	10	15
Duyarlılık	18	11	14	Özgürlük	17	9	17
Estetik	18	14	11	Duyarlılık	15	14	14
Vatanseverlik	17	10	16	Adalet	14	12	17
Yardımseverlik	17	10	16	Barış	14	13	16
Adalet	14	10	19	Yardımseverlik	14	15	14
Barış	13	15	15	Vatanseverlik	10	20	13
Sevgi	12	16	15	Çalışkanlık	9	22	12

Çalışkanlık	10	15	18	Sevgi	9	22	12
Dürüstlük	9	23	11	Eşitlik	8	21	14
Eşitlik	9	15	19	Saygı	7	30	6
Sorumluluk	8	22	13	Sorumluluk	6	28	9
Tasarruf	8	23	12	Tasarruf	5	33	5
Saygı	6	23	14	Dürüstlük	4	31	9
Aile Birliğine				Aile Birliğine			
Önem Verme	4	30	9	Önem Verme	1	37	5

Öğretmen adayları popüler kültürün olumlu olarak en çok etkilediği değerleri ön görüşmelerde sırasıyla en çok *“bilimsellik, özgürlük, bağımsızlık, dayanışma, duyarlılık”*, son görüşmelerde *“bilimsellik, estetik, dayanışma, bağımsızlık, özgürlük”* olarak ifade etmişlerdir. Popüler kültürün olumlu etkilediği belirtilen ve son görüşmelerde frekansları azalarak en fazla değişiklik gösteren değerler ise sırasıyla en çok *“vatanseverlik”, “dürüstlük”, “özgürlük”* değerleridir.

Popüler kültürün olumsuz olarak en çok etkilediği değerler, ön görüşmelerde sırasıyla en çok *“aile birliğine önem verme, saygı, tasarruf, dürüstlük, sorumluluk”*, son görüşmelerde ise *“aile birliğine önem verme, tasarruf, dürüstlük, saygı, sorumluluk”* olarak ifade edilmiştir. Sıralamaları değişmekle birlikte ön ve son görüşmelerde aynı değerler popüler kültürün olumsuz etkilediği değerler olarak belirtilmiştir. Popüler kültürün olumsuz etkilediği belirtilen ve son görüşmelerde frekansları artarak en fazla değişiklik gösteren değerler sırasıyla en çok *“tasarruf”, “vatanseverlik”* ve *“dürüstlük”* değerleridir.

Popüler kültürün hem olumlu hem de olumsuz etkilediği ifade edilen değerler incelendiğinde ise *“bilimsellik, eşitlik, adalet, çalışkanlık, dayanışma”* ön görüşmelerde en sık belirtilen değerler iken, *“özgürlük, adalet, barış, bağımsızlık, eşitlik”* değerleri son görüşmelerde en sık belirtilen değerlerdir. Ön görüşmelerde popüler kültürün hem olumlu hem olumsuz etkilediği ifade edilen *“tasarruf”* ve *“bilimsellik”* değerleri son görüşmelerde frekansları en fazla azalan iki değerdir.

İkinci alt probleme ilişkin bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında popüler kültürün değerlerimize zarar verdiğini belirten öğretmen adaylarına *“Popüler kültürün olumsuz etkilerinden korunmak adına neler yapılabilir?”* sorusu yöneltilirken, popüler kültürün değerlerimizi olumlu yönde etkilediğini belirten öğretmen adaylarına ise *“Popüler kültürün olumlu etkilerini artırmak adına neler yapılabilir?”* sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı görüşlerinden elde edilen verilere ilişkin kodlamalar Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6.

Öğretmen adaylarına göre popüler kültürün olumsuz etkilerinden korunmak olumlu etkilerini artırmak adına yapılabilecekler

Katılımcı Görüşleri	Ön G. (f)	Son G.(f)
Bilinçli bireyler yetiştirilmeli	17	19
Kültürümüzün-değerlerimizin korunması için çalışmalar yapılmalı	12	10
Medya ve sosyal medya bilinçli kullanılmalı	12	13
Medya ve sosyal medya kullanımı azaltılmalı	7	9

Kendi kültürümüzün tanınması ve tanıtılması için içerikler düzenlenmeli	6	7
Eleştirel düşünme ve sorgulama becerileri geliştirilmeli	5	11
Tüm bireylerde medya okuryazarlığı becerisi geliştirilmeli	4	12
Değerler eğitimi daha dikkatli verilmeli	2	1
Tık tok gibi kültüre zarar veren uygulamalar ülkemizde yasaklanmalı	-	2
Popüler kültürün kâr amacı unutulmamalı	-	1
Kültürel çeşitlilik zenginlik olarak kabul edilmeli	-	1

Öğretmen adayları popüler kültürün olumlu etkilerini artırmak, olumsuz etkilerinden korunmak için hem ön hem de son görüşmelerde en sık bilinçli bireyler yetiştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu ifadenin yanı sıra ön görüşmelerde en sık, kültürümüzün ve değerlerimizin korunması için çalışmalar yapılması ve medya ve sosyal medyanın bilinçli kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir. Son görüşmelerde ise medya ve sosyal medyanın bilinçli kullanılması, tüm bireylerde medya okuryazarlığı, eleştirel düşünme ve sorgulama becerilerinin geliştirilmesi gerektiği görüşleri frekansları en fazla artan görüşler olmuştur. Tablo 6’da oluşturulan kodların yazılmasına kaynaklık eden katılımcı görüşlerinden alınan doğrudan ifadelere aşağıda yer verilmiştir.

Katılımcı 19, popüler kültürün olumsuz etkilerinden korunmak, olumlu etkilerini artırmak için bilinçli bireyler yetiştirilmesini:

“Seminerlerle, konferanslarla halkı bol bol bilinçlendirmek gerekiyor... Halk çoğu şeyi sosyal medyadan öğrendiği için halkı bilinçlendirmenin önemli olduğunu düşünüyorum”

Katılımcı 37, kültürümüzün ve değerlerimizin korunması için çalışmalar yapılmasını:

“Kendi kültürümüzü daha yakından tanımak, araştırmak ve anlamak, kendi kültürümüzü yaymak adına tanıtım günleri vb. faaliyetler düzenleyerek yaygınlaşmasını sağlayabiliriz”.

Katılımcı 10 ve 41 medya ve sosyal medyanın bilinçli kullanılması gerektiğini:

“Sosyal medyayı daha bilinçli kullanmalıyız, her habere itibar etmemeliyiz”, “Medya okuryazarı olmalıyız. İzlemeyelim değil, farkında olarak izleyelim. Örtük mesajları kavramaya çalışalım. Bu şekilde yaparsak değerlerimizi kaybetmez toplumumuza karşı daha bilinçli vatandaşlar olabiliriz”

Katılımcı 35 ve 12 medya ve sosyal medya kullanımının azaltılmasını:

“Medyadan, sosyal medyadan biraz daha uzak kalmamız gerekmektedir.”, “Toplum bilinçlendirilmeli... Medya ile daha az zaman geçirilmelidir.”

Katılımcı 17, kendi kültürümüzün tanınması ve tanıtılması için içerikler düzenlenmesi gerektiğini:

“Kendi değerlerimizi yansıtan içerikler düzenlenebilir.”

Katılımcı 32 ve 8, eleştirel düşünme ve sorgulama becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini:

“İnsanlara medya iletilerinin nasıl eleştirel bir bakış açısıyla yorumlandığını öğretebiliriz. Değerlerimizi korumak anlamında daha kararlı olmayı öğrenebiliriz, bu durumda popüler kültürün değerlerimiz üzerindeki olumlu etkisi, olumsuz etkisinden daha fazla olacaktır”, “...Medyada gördüğümüz her şey için sorgulayıcı olmalıyız ama kendimizi soyutlamamalıyız, bilinçli bir tüketicimiz olmalıyız.”

Katılımcı 17, tüm bireylerde medya okuryazarlığı becerisinin geliştirilmesi gerektiğini:

“Medya okuryazarlığı konusunda tüm bireylere eğitim verilebilir... Her bireyin medya okuryazarlığı dersini görmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu dersin üniversitede belirli bölümlerde zorunlu ders olması yerine daha erken çağlarda verilmesi gerektiğini düşünüyorum...”

Katılımcı 8 ve 30, değerler eğitiminin daha dikkatli verilmesi gerektiğini:

“Değerler eğitimi daha dikkatli ve özenli verilmeli”, “Eğitim ile çocuklara kendi değerleri doğru ve kalıcı şekilde öğretilir.” şeklinde ifade etmişlerdir.

Üçüncü alt probleme ilişkin bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi kapsamında popüler kültürün değerlerimize zarar verdiğini belirten öğretmen adaylarına *“Popüler kültürün değerlere zarar vermesinde medyanın nasıl bir rolü vardır?”* sorusu yöneltilirken, popüler kültürün değerlerimizi olumlu yönde etkilediğini belirten öğretmen adaylarına ise *“Popüler kültürün değerlerimizi olumlu yönde etkilemesinde medyanın nasıl bir rolü vardır?”* sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı görüşlerinden elde edilen veriler analiz edilerek analize ilişkin bilgiler Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7.

Öğretmen adaylarına göre popüler kültürün değerlere zarar vermesinde ve değerleri olumlu yönde etkilemesinde medyanın rolü

Katılımcı Görüşleri	Ön G. (f)	Son G. (f)
Zarar vermesinde medyanın rolü		
Kültürümüze uymayan popüler kültür ürünlerinin medya ile yayılması	17	13
İnsanları kültürümüzde olmayan şeylere özendirme	10	10
Olumsuz şeyleri olumlu gibi göstermesi	7	13
Her yerde ve her zaman kullanılabilmesi	5	9
Popüler kültür ürünlerini insanlara dayatması	4	3
Olumsuzları ve kültürümüzde olmayan şeyleri normalleştirme	3	1
İnsanları moda, tüketim ve israfa teşvik etmesi	3	-
İnsanların medyada gördüklerini sorgulamadan kabul etmeleri	2	3
Olumlu etkilemesinde medyanın rolü		
Olumlu olayların hızlı bir şekilde yayılmasını sağlaması	13	16
Bir olayın arkasındaki gerçekleri göstermesi	3	4
Olumsuz olaylar sonrasında birlik ve beraberliği artırması	2	3
İnsanlara eşit bir şekilde fikirlerini ifade etme imkânı sağlaması	2	-
Farklı kültürleri göstererek kişilerin bakış açılarını genişletmesi	1	1
İnsanları ortak ilgi alanları etrafında birleştirmesi	1	1

Öğretmen adayları popüler kültürün değerlere zarar vermesinde medyanın rolünü açıklarken en çok *“kültürümüze uymayan popüler kültür ürünlerinin medya ile yayılması”* görüşünü ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarına göre medyanın insanları kültürümüzde olmayan şeylere özendirme, olumsuz şeyleri olumlu gibi göstermesi, her yerde ve her zaman kullanılabilme kolaylığı popüler kültürün değerlere zarar vermesinde medyanın rolünü ortaya koymaktadır. Öğretmen adaylarının ön

ve son görüşmelerdeki ifadeleri büyük oranda benzerlik gösterirken, “*medyanın olumsuz şeyleri olumlu gibi göstermesi*” görüşü frekansı en fazla artan görüş olmuştur.

Öğretmen adaylarına göre, medyanın olumlu olayların hızlı bir şekilde yayılmasını sağlaması, insanlara bir olayın arkasındaki gerçekliği göstermesi, olumsuz olaylar sonrasında birlik ve beraberliği artırması, popüler kültürün değerleri olumlu etkilemesindeki en büyük sebepler olarak ifade edilmiştir. Tablo 7’de oluşturulan kodların yazılmasına kaynaklık eden katılımcı görüşlerinden alınan doğrudan ifadelerle aşağıda yer verilmiştir.

Katılımcı 21, popüler kültürün değerlere zarar vermesinde medyanın rolünü, kültürümüze uymayan popüler kültür ürünlerinin medya ile yayılmasına bağlamış ve bu görüşünü:

“Çok büyük bir rolü var. Birçok insan olumsuz davranışları oradan öğreniyor ve bu davranışlar medya sayesinde sıradan normalmiş gibi görülüyor ve hızlı bir şekilde yayılıyor.”

Katılımcı 25, insanları kültürümüzde olmayan şeylere özendirme görüşünü:

“Medya insanları çok etkileyen bir platform. Özendirme eğilimi çok fazla var. Ve ihtiyaçtan çok isteklere eğilimli olduğu için insanları tüketime teşvik ediyor. Bu tüketim çılgınlığı zaman içerisinde değişime uğrayarak kültürümüze zarar veriyor.”

Katılımcı 34, olumsuz şeyleri olumlu gibi göstermesi görüşünü:

“Zarar veren kavramları güzel, havalı, kabul edilebilir göstererek özellikle gençleri etki altına aldıklarını düşünüyorum”

Katılımcı 4, her yerde ve her zaman kullanılması görüşünü:

“Değerleri olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum. Medya her yerde ve her anda olduğu için yaşam tarzımız ve birçok yönümüzü etkiler.”

Katılımcı 42, popüler kültür ürünlerini insanlara dayatması görüşünü:

“Medya bu konuda oldukça etkilidir. Çünkü yapılan reklamlar bu reklamlar da oynayan ünlüler bize markaları güzel gösterip popüler kültüre hizmet etmemizi sağlıyor. Sosyal medya da yine reklamlar ile aynı şekilde popüler kültürü bize dayatıyor.”

Katılımcı 28, popüler kültürün değerleri olumlu etkilemesinde medyanın rolünü, olumlu olayların hızlı bir şekilde yayılmasını bağlamış ve bu görüşünü:

“Medya hızlı bilgi transferi sağladığı için olumlu olabilir aslında. Şöyle ki, en yakın örnek deprem örneği, herkes medyadan öğrendi depremin nerede ve ne zaman olduğunu...”

Katılımcı 4, bir olayın arkasındaki gerçekleri göstermesi görüşünü:

“Çok büyük bir rolü olduğunu düşünüyorum çünkü sunulan bir olayın arkasındaki gerçekleri halk bilmediği için medyadan ne görüyorsa etkileniyor. Ama yine aynı medya aracılığıyla olayın arkasındaki gerçekleri de görebiliyor”

Katılımcı 7, olumsuz olaylar sonrasında birlik ve beraberliği artırması görüşünü:

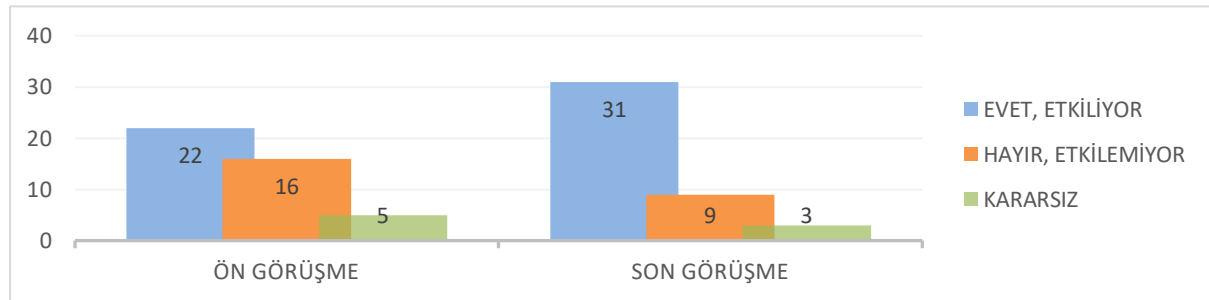
“Medyanın olumlu yönü var elbette. Medya sayesinde özellikle önemli günlerimizde birlik ve beraberliğimizi güçlendiriyoruz. Toplum olarak birbirimize kenetlenmemizi sağlıyor. Çoğu konuda ayrışma yaşayan bireylerin söz konusu vatan olduğunda bir bütün olmasında medyanın etkisini göz ardı edemeyiz.”

Katılımcı 3, insanlara eşit bir şekilde fikirlerini ifade etme imkânı sağlaması görüşünü:

“Tüm insanların eşit şekilde fikirlerini beyan etmesini sağlıyor” şeklinde ifade etmişlerdir.

Dördüncü alt probleme ilişkin bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi kapsamında öğretmen adaylarına “Popüler kültürün kendi değer yargılarınızı etkilediğini düşünüyor musunuz? Eğer cevabınız evet ise kendi yaşamınızdan örneklerle açıklar mısınız?” sorusu yöneltilmiş ve katılımcı görüşlerinin analiz edilmesi sonucu ulaşılan bilgiler Grafik 2 ve Tablo 8’de verilmiştir.

Grafik 2: Öğretmen adaylarının görüşlerine göre popüler kültürün kendi değer yargılarına etkisi

Ön görüşmelerde 22, son görüşmelerde ise 31 öğretmen adayı popüler kültürün kendi değer yargılarını etkilediğini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte ön görüşmelerde 16, son görüşmelerde ise 9 öğretmen adayı popüler kültürün kendi değer yargılarını etkilemediğini belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının görüşlerini açıklarken belirttikleri sebepler Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8.

Popüler kültürün kendi değer yargılarını nasıl etkilediğine ilişkin öğretmen adayı görüşleri

Katılımcı Görüşleri	Ön G. (f)	Son G. (f)
Evet Etkiliyor	22	31
Bilinçsiz tüketime yönelerek israfa yol açmak	6	11
Herkes tarafından kabul edilen şeyleri kabul etmeye başlamak	5	11
Yemek kültürünü değiştirmek	2	2
Giyim tarzını değiştirmek	1	5
İnsanlara karşı güven duygusunu kaybetmek	1	1
Daha fazla teknoloji kullanımına sebep olması	1	1
Bireyselleşmeye başlamak	1	-
Daha duyarlı bir birey olmaya başlamak	1	-
Konuşma tarzının değiştirmek	-	1
Dışarıda gösterilen hayat ile yaşanan hayatın farklı olması	-	1

Yılmaz, A. (2024). Popüler kültür değerlerimizi nasıl etkiliyor? Medya okuryazarlığı ve eğitimi dersini alan öğretmen adaylarının değerlendirmeleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(3), 2305-2331.

DOI. 10.51460/baed.1528895

Sorumsuz ve duyarsız bir insan olmaya başlamak	-	1
Hayır Etkilemiyor	16	9
Bilinçli olmak	1	2
Aile yapısının buna müsaade etmemesi	1	1
Marka düşkününü olmamak	-	1
Kendi değer yargılarına sahip çıkmak	-	1
Kararsızım	5	3

Hem ön hem de son görüşmelerde popüler kültürün kendi değer yargılarını etkilediğini ifade eden öğretmen adaylarının en sık belirttikleri görüş, popüler kültürün kendilerini bilinçsiz tüketime yönlendirdiği görüşüdür. Öğretmen adayları, popüler kültürün etkisiyle herkes tarafından kabul edilen şeyleri kabul etmeye başladıklarını, yemek kültürlerinin ve giyim tarzlarının değiştiğini ifade etmişlerdir.

Öğretmen adayları, popüler kültürün kendi değer yargılarını etkilememesinin sebeplerini, bilinçli olmalarına, aile yapılarının buna müsaade etmemesine marka düşkününü olmamalarına, kendi değer yargılarına sahip çıkmalarına dayandırarak açıklamışlardır. Tablo 8’de oluşturulan kodların yazılmasına kaynaklık eden katılımcı görüşlerinden alınan doğrudan ifadelere aşağıda yer verilmiştir.

Popüler kültürün kendi değer yargılarını etkilediğini düşünen öğretmen adaylarından Katılımcı 1, bilinçsiz tüketime yönlendirdiğini:

“Tüketim alışkanlıklarımı etkiliyor. Tasarruf konusunda bilinçsiz olduğum anlar çok oluyor.”

Katılımcı 4, herkes tarafından kabul edilen şeyleri kabul etmeye başladığını:

“Tabi ki de etkileniyorum. Etkilenmemek elde değil gibi görünüyor. Çünkü ne tarafa baksam her yer aynı şeyler ve aynı zevkler. Bir zamandan sonra herkes tarafından kabul edilen şeyleri kabul etmeye başladım”

Katılımcı 30, yemek kültürünün değiştiğini:

“Evet, zaman içinde medya kullanımım, yemek tercihlerim, giyim tarzım popüler kültüre göre şekillenmeye, değişmeye başladı”

Katılımcı 8, giyim tarzının değiştiğini:

“...Kısmen etkilediğini söyleyebilirim. Giyim tarzım popüler kültüre göre değişime uğradı...”

Katılımcı 16, insanlara karşı güven duygusunu kaybettiğini:

“Evet düşünüyorum... İnsanlara karşı önyargımı artırıyor ve güvenimi azaltıyor...”

Popüler kültürün kendi değer yargılarını etkilemediğini düşünen öğretmen adaylarından Katılımcı 10, bilinçli olduğunu:

“Hayır, beni etkilemiyor çünkü ben bunun bilincindeyim”

Katılımcı 5, aile yapısının buna müsaade etmemesini:

“Benim değer yargılarımı etkilemiyor çünkü böyle bir aile yapısına sahibim. Evimizde tüketim çılgınlığı yok. İsraf edilmez hiçbir şey...” şeklinde ifade etmişlerdir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre popüler kültürün değerlerimizi nasıl etkilediğini ortaya koymak, bu etkide Medya Okuryazarlığı ve Eğitimi dersinin bir farklılık oluşturup oluşturmadığını belirlemek amaçlanmış ve bu doğrultuda hazırlanan araştırma sorularına cevap aranmıştır.

İlk araştırma sorusu kapsamında ulaşılan sonuca göre popüler kültürün değerlerimizi daha çok olumsuz olmak üzere hem olumlu hem de olumsuz etkilediği belirlenmiştir. İçen'in (2020) araştırmasında belirtilen görüşler de bu sonucu desteklemektedir. Hem ön hem de son görüşmelerde öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu popüler kültürün değerlerimize zarar verdiğini ifade etmişlerdir. Ön görüşmeye kıyasla son görüşmede popüler kültürün değerlerimize zarar verdiğini düşünen öğretmen adaylarının sayısı artmıştır. Araştırmanın bu sonucunu son araştırma sorusu kapsamında ortaya çıkan bulgularla birlikte değerlendirmek daha anlamlı olacaktır. Öğretmen adaylarının neredeyse tamamı popüler kültürün değerlerimizi etkilediğini düşünürken, 16 öğretmen adayı ön görüşmede, 9 öğretmen adayı ise son görüşmede kendi değer yargılarını etkilemediğini ifade etmişlerdir. Bu sayının son görüşmelerde düşmesinin sebebi öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığı ve Eğitimi dersini almış olmaları olabilir. Ders kapsamında işlenen konuların öğretmen adaylarının farkındalıklarını artırması sonucu öğretmen adayları kendi değer yargılarının da toplum kadar popüler kültürden etkilendiğini düşünmüş olabilirler. Şahin (2021) insanların % 80'inin medyanın toplumu etkilediğine ancak sadece %12'sinin kendilerini etkilediğine inandıklarını belirtmiştir. Bu bilgiye dayanarak insanların genelinin medyanın toplumu etkilediği ancak kendilerini etkilemediği görüşünde oldukları söylenebilir. Medyanın popüler kültürü yaymadaki etkisi düşünüldüğünde Şahin'in bu ifadeleri ile araştırmadaki bu sonucun paralel olduğu görülmektedir.

Öğretmen adayları saygı ve aile birliğine önem verme değerlerini hem ön hem de son görüşmelerde popüler kültürün en çok zarar verdiği iki değer olarak ifade etmişlerdir. Alanyazında bu sonucu destekleyen araştırma sonuçlarına rastlanmıştır. Nitekim RTÜK'ün 2018 yılında yaptığı televizyon izleme eğilimleri araştırmasında katılımcılar, kuşak programlarının ve dizilerin aile yapısına uygun olmadığını belirtmişlerdir. Bu program ve dizilerin çocuk ve gençlere olumsuz örnek oluşturduğunu, milli ve manevi değerlerimize aykırı olduğunu dile getirmişlerdir. Ayrıca RTÜK iletişim merkezine gelen bildirimlerde de bu programların manevi değerlerimize uymadığı belirtilmiştir. Özkan (2017) Türk toplumunda insanlar arası ilişkilerde saygının esas olduğunu ancak medyada yer alan programların içeriklerine bakıldığında saygı değeriyle uyumayan bir içeriğin yansıtıldığını ifade ederek bu olumsuz dönüşümün temelindeki en belirleyici unsurlardan birinin kitle iletişim araçları ile dayatılan popüler kültüre ait davranış modelleri olduğunu ifade etmiştir. Yardımcı'nın (2021) araştırmasında sosyal medya araçlarında saygı ve sevgi değerinin yansıtılmadığı, aile bağlarının zayıfladığı ifade edilerek sosyal medyanın değerler üzerindeki olumsuz etkisine dikkat çekilmiştir. Aile birliğine önem verme ve saygı değerlerinin yanı sıra tasarruf, sorumluluk, sevgi ve eşitlik değerleri de popüler kültürün olumsuz etkilediği düşünülen değerlerin başında gelmektedir. Popüler kültür varlığını kullanım ve tüketim yoluyla sürdürdüğü için, geniş iş bölümü etrafında kurulan kapitalist mal üretimi, pazarlaması, dağıtımı ve tüketimi biçimlerine dayanan ticari bir kültürdür (Erdoğan, 2004). Dolayısıyla insanları sürekli değişime ve sürekli tüketime itmektedir. Bu durumun farkında olan öğretmen adayları popüler kültürün en olumsuz etkilediği değerler arasında tasarruf değerinin de olduğunu belirtmiş olabilirler.

Öğretmen adayları popüler kültürün değerlerimizi olumsuz etkilemesini farklı sebeplerle açıklamışlardır. Popüler kültürün kendi kültürümüze ve değerlerimize zarar verdiğini, insanları birbirine özendirdiğini, özgürlük adı altında yapılan saygısızlıkları artırdığını, insanları israfa ittiğini ve bencilliği artırdığını, insanların yeme içme alışkanlığını değiştirdiğini belirterek popüler kültürün değerlerimizi olumsuz etkilemesinin sebeplerini açıklamışlardır. Özgan, Arslan ve Kara (2014), popüler kültürün öğrenciler üzerinde değer değişimi, marka takıntısı, zaman israfı, tüketim alışkanlığı vb. konularda olumsuz etkilerinin olduğunu belirterek bu araştırma ile paralel sonuçlara ulaşmışlardır. İçen'in (2020) araştırmasında popüler kültür görünümünü açıklamak için kullanılan ifadeler (özentilik, hızlı tüketim hızlı değişim, sürü psikolojisi...) öğretmen adaylarının popüler kültürün değerlerimizi olumsuz etkilemesinin sebeplerini açıklarken kullandıkları ifadeler ile paralellik göstermektedir. Popüler kültürün kendi kültürümüze ve değerlerimize zarar verdiğini belirten öğretmen adayı görüşleri ile Özden ve Barışeri'nin (2010) araştırma sonuçları da benzerlik göstermektedir. Özden ve Barışeri'nin (2010) araştırmasında popüler kültürün topluma ait değer yargılarını değiştirme noktasında olumsuz etkilerinin olduğu ifade edilmiştir.

Günümüzün en büyük salgın hastalığının tüketim olduğunu ifade eden Coşgun (2012) popüler kültürün insanları sürekli tüketime teşvik ettiğini ve bunu gerçekleştiremediği sahalarda ise bir özenti meydana getirdiğini belirtir. Kuşakların popüler ürünlere yönelimi arttıkça toplumun üretkenliğinin kısıtlandığını ve tüketim faaliyetlerinin hızlandığını belirten Kavlak ve Akova (2022) bireylerin tüketim toplumunun bir parçası olduklarını ifade ederek öğretmen adaylarının görüşlerini destekleyen ifadeler kullanmışlardır. Coşgun (2012), Kavlak ve Akova'nın (2022) ifadeleri, öğretmen adaylarının popüler kültürün değerlerimizi olumsuz etkilemesinin sebeplerini açıklarken belirttikleri görüşler ile paralellik göstermektedir. Ayrıca Kavlak ve Akova'nın (2022) araştırmasında kahve kültürünün popüler kültürden etkilendiği belirtilmiş ve bireylerin Türk kahvesine nazaran daha çok dünya markalarını tüketmelerinin popüler kültürün bir yansıması olduğu ifade edilmiştir. Bireylerin kahve tüketimi konusunda yaşadıkları değişim bu çalışmada öğretmen adaylarının popüler kültürün yeme içme alışkanlıklarını değiştirdiği görüşünü desteklemektedir.

Ön görüşmelerde belirtilen; popüler kültürün insanların yeme içme alışkanlıklarını değiştirmesi, kendi kültürümüze ve değerlerimize zarar vermesi ve çoğunluğun dışında kalmamak için sergilenen davranışlar son görüşmelerde frekansı en fazla artan görüşler olmuştur. Bu görüşlerdeki artışın sebebi Medya Okuryazarlığı ve Eğitimi dersi sonrası öğretmen adaylarının kendi hayatlarındaki farkındalığı artırmış olmaları olabilir. Öğretmen adayları, bu farkındalık sonucu yeme içme alışkanlıklarının nasıl değiştiğini ve popüler kültürün kültürümüz ve değerlerimiz üzerindeki olumsuz etkilerinin daha önce düşündüklerinden çok daha fazla olduğunu fark etmiş olabilirler. Öğretmen adaylarının neredeyse tamamı popüler kültürün değerlere zarar verdiğini belirtmekle birlikte hem ön hem de son görüşmelerde öğretmen adaylarının yaklaşık yarısı popüler kültürün olumlu etkilediği değerler olduğunu da ifade etmişlerdir. Bu sonuç Özden ve Barışeri'nin (2010) araştırma sonucunu destekler niteliktedir. Araştırmada öğretmen adayları popüler kültürün topluma ait geleneksel değer yargılarını çoğunlukla olumsuz etkilediğini belirtmekle birlikte popüler kültür sayesinde sosyalleştiklerini ifade ederek popüler kültürün olumlu tarafına vurgu yapmışlardır. İçen'in (2020) araştırmasında da popüler kültürün daha çok olumsuz yanları olmakla birlikte olumlu yanlarının da olduğuna değinilmiştir.

Bilimsellik ve özgürlük değerleri hem ön hem de son görüşmelerde popüler kültürün en olumlu etkilediği düşünülen iki değerdir. Burada belirtilmesi gereken önemli bir nokta popüler kültürün özgürlük değerini hem olumlu hem de olumsuz etkilediğine ilişkin farklı görüşlerin ifade edilmiş olmasıdır. Popüler kültürün insanların özgürlüklerini olumlu yönde etkilediğini düşünen öğretmen adaylarının yanı sıra özgürlüklerini kısıtladığını düşünen öğretmen adayları da bulunmaktadır. Bu görüşte olan öğretmen adaylarının özellikle belirttikleri nokta, popüler kültürün etkisiyle düşüncelerini rahatça ifade edemedikleridir. Çoğunluğun dışında kalma ve dışlanma endişesi ile düşüncelerini çoğu kez söylemekten çekindiklerini ifade eden öğretmen adayları bu kapsamda özgürlüklerinin kısıtlandığını düşünmektedirler. Özkan (2017) çoğunluğun dışında kalma ve yalnızlaştırılma endişesi taşıyan bireylerin popüler kültüre gönüllü bir şekilde uyum sağladıklarını ifade etmiştir. Çoğunluğun dışında kaldıklarında değersizleşeceğine inanan bireyler çoğunluğa dâhil olarak bu histen kurtulma gayretindedirler. Nitekim bu araştırma da bu histen kurtulma gayretinde olan öğretmen adayları bazen istemeseler de popüler kültür ürünlerini tükettiklerini ifade etmişlerdir.

Yardımseverlik ve dayanışma değerleri ise popüler kültürün olumlu etkilediği düşünülen ve sıralamada ilk beşte yer alan diğer iki değerdir. Öğretmen adaylarının böyle düşüncelerinin sebebi özellikle son dönemlerde düzenlenen farklı yardım kampanyaları olabileceği gibi Türkiye'nin 6 Şubat 2023'te yaşamış olduğu deprem sonrası düzenlenen yardım kampanyaları da olabilir. Nitekim deprem sonrası medya aracılığıyla yapılan yardım ve dayanışma kampanyaları büyük ses getirerek rekor bağışlar toplanmasına vesile olmuş ve Türk halkının yardımlaşma ve dayanışma değerlerine verdiği önemi bir kez daha ortaya koymuştur.

Popüler kültürün değerlerimizi olumlu etkilemesinin sebeplerini öğretmen adayları, farklı kültürler arasındaki etkileşimi artırmasına, olumlu olayları medya yoluyla dünyaya duyurmasına, çağın takip edilmesini sağlamasına ve yaşanan bir olumsuzluk sonrası birlik ve beraberliği artırmasına bağlamışlardır. Karaduman (2017) popüler kültürün günümüzün en önemli iletişim teknolojilerinden biri olan sosyal medya ağlarında kendini gösterdiğini belirterek popüler kültürün medya yoluyla yayıldığını ifade etmiştir. Özgan, Arslan ve Kara (2014) popüler kültürün öğrenciler üzerinde olumsuz etkileri olmakla birlikte olumlu etkilerinin de olduğunu belirterek bu araştırma sonucu ile paralel bir sonuca ulaşmıştır.

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında öğretmen adayları popüler kültürün olumlu etkilerini artırmak, olumsuz etkilerinden korunmak adına neler yapılabileceğini belirtmişlerdir. Ön görüşmelerde 12 farklı kodun 68 kez, son görüşmelerde ise 14 farklı kodun 90 kez öğretmen adayları tarafından ifade edildiği tespit edilmiştir. Öğretmen adayları popüler kültürün olumlu etkilerini artırmak olumsuz etkilerinden korunmak adına yapılabilecekleri, son görüşmelerde daha fazla ve farklı görüş ile ifade etmişlerdir. Bu farklılığın sebebi öğretmen adaylarının ön görüşmelere göre popüler kültüre ilişkin daha fazla bilgiye ve farkındalığa sahip olmaları olabilir. Öğretmen adayları popüler kültürün olumlu etkilerini artırmak, olumsuz etkilerinden korunmak adına bilinçli bireyler yetiştirilmesi, kültürümüzün ve değerlerimizin korunması adına çalışmalar yapılması, medya ve sosyal medyanın bilinçli kullanılması, medya ve sosyal medya kullanımının azaltılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Özkan (2006) popüler kültürün bireyi hem yeni bir kimlik arayışına sürüklediğini hem de toplumsal yabancılaşmaya sebep olduğunu ifade etmiştir. Bu kültürel yabancılaşmadan uzak durmak ve kendi

kimliğine sahip çıkmak bağlamında öğretmen adaylarının ifade ettikleri görüşler kendi kültürümüzün korunmasına katkı sağlayacak görüşlerdir.

Medyanın bilinçli kullanılması gerektiği görüşü yapılan araştırmalarda farklı açılardan ele alınmıştır. Yapılan programların ya da filmlerin konu ve kapsamının dışında özellikle dizi ve sinemalarda yer alacak isimlerin dahi özenle seçilmesi gerektiği Yegin'in (2020) araştırma sonucuna dayanarak söylenebilir. Kendi dinimizde ve kültürümüzde önemli bir yeri olan isimlerin oynadığı karakterler (İnek Şaban, Recep İvedik) sonucu bu isimlerin çocuklara verilme oranının düşmesi konu üzerinde düşünülmesi gerektiğinin en somut göstergesidir. Güllüoğlu (2012) izleyicide olumlu değerlerin oluşturulmasını sağlayacak kültürel değerlere bağlı, toplumun bilinçlendirilmesi ve eğitilmesi konusuna odaklı içeriklere yer verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Belirtilen bu görüşler öğretmen adaylarının görüşleri ile paralel görüşler olup medyanın bilinçli kullanılması gerektiği görüşünü desteklemektedir.

Popüler kültürün olumlu etkilerini artırmak, olumsuz etkilerinden korunmak için belirtilen görüşler ön ve son görüşmelerde büyük oranda benzerlik gösterirken, tüm bireylerde medya okuryazarlığı becerisinin ve eleştirel düşünme ve sorgulama becerilerinin geliştirilmesi gerektiği görüşü son görüşmede frekansı en fazla artan görüşler olmuştur. Son görüşmede ortaya çıkan bu dikkate değer artışın sebebi öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı ve eğitimi dersini almış olmaları ve bu ders kapsamında eleştirel düşünme ve sorgulama becerilerinin önemini daha iyi kavramış olmaları olabilir. Kaufman (2012) araştırmasında popüler kültür ve medyadaki sorunları ele alan eleştirel okuyucu kitleler oluşturabilmek için medya okuryazarlığının artırılması gerektiğini belirterek öğretmen adaylarının görüşleri ile paralel ifadeler kullanmıştır. Özkan (2006) popüler kültürü bir afyona benzeterek popüler kültür afyonunun sormayan, sorgulamayan, tekdüze bir kimliğe sahip bireyler yetiştirdiğini belirtmiştir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının popüler kültürün olumsuz etkilerinden korunmak adına eleştirel düşünme, sorgulama ve araştırma becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini düşünmeleri popüler kültürün yetiştirmek istediği insan tipinin önüne geçmek için açılmış bir yol ve sunulmuş bir seçenektir. Yardımcı'nın (2021) araştırmasında sosyal medyada değerleri korumaya yönelik bilinçli ve eleştirel yaklaşım oluşturmak adına eğitimlerin düzenlenebileceği, medya okuryazarlığı dersinin değerler eğitimiye uygun düzenlenmesi gerektiği belirtilerek bu araştırma sonucunu destekleyen ifadeler yer verilmiştir. Moore (2011) ise popüler kültürü bir müfredata veya sınıf ortamına dâhil etmek gerektiğini belirtmiş ve öğrencilerin etkileşimde buldukları medyaya ilgili birçok doğal soru, endişe ve görüşe yanıt vermek için bu durumun gerekli olduğunun altı çizilmiştir. Birçok katılımcı öğretmen adayının görüşü de Moore'un (2011) ifadelerini destekler niteliktedir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi kapsamında popüler kültürün değerlere zarar vermesinde ve değerleri olumlu yönde etkilemesinde medyanın nasıl bir rolü olduğu değerlendirilmiştir. Öğretmen adayları ön görüşmelerde 14 farklı kodu 86 kez, son görüşmelerde 12 farklı kodu 90 kez ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarının ön görüşmelerde ifade ettikleri görüşler ile son görüşmelerde ifade ettikleri görüşlerin frekansları arasında dikkate değer bir değişiklik olmamıştır. Medyanın olumsuz şeyleri olumlu gibi göstermesi görüşü, son görüşmelerde frekansı en çok artan görüş olmuştur. Medya Okuryazarlığı ve Eğitimi dersi kapsamında, öğretmen adaylarının medyada yansıtılan hiç bir şeyin gerçeğin kendisi olmadığını, farklı bir yansıması olduğunu öğrenmiş olmaları bu görüşlerindeki artışın sebebi olabilir.

Öğretmen adayları popüler kültürün değerlere zarar vermesinde medyanın rolünü açıklarken, kültürümüze uymayan popüler kültür ürünlerinin medya ile yayılmasını hem ön hem de son görüşmelerde en büyük sebep olarak ifade etmişlerdir. Bu sebep Alimcan ve Altunay Şam'ın (2017) araştırmasında da ifade edilmiştir. Araştırmada kitle iletişim araçlarının medyanın etkisiyle toplumlarda hızlı bir değişim ve dönüşüm yaşanmasına sebep olduğu, değerleri yozlaştırdığı ve ahlaki çöküntülere yol açtığı belirtilmiştir. Karakoç (2014) ve Karaduman'ın (2017) çalışmalarında bu ifadelerle paralel olarak popüler kültürün en çok medya yoluyla yayıldığı ve yayılmada medyanın çok hızlandırıcı bir etkiye sahip olduğu belirtilmiştir.

Bu araştırmada, medyanın insanları kültürümüzde olmayan şeylere özendirme, olumsuz şeyleri olumlu gibi göstermesi, her yerde ve her zaman kolaylıkla kullanılabilmesi, popüler kültürün değerlere zarar vermesinde medyanın etkisini ortaya koyan diğer sebepler olarak ifade edilmiştir. Keskin (2022) araştırmasında özellikle geleneksel medyanın yerini yeni medya teknolojilerinin almasıyla popüler kültür ürünlerine ulaşımın daha da kolaylaştığını ve hızlandığını ifade ederek öğretmen adaylarının ifadelerini destekleyen bir sonuca ulaşmıştır. Ayrıca öğretmen adayları, medyanın kültürümüzde olmayan şeyleri normalleştirdiğini, insanları tüketime ve israfa yönlendirdiğini de belirtmişlerdir. İçen (2020) araştırmasında popüler kültürün özgürlük adı altında ahlaki olmayan birçok davranışı normalleştirdiğini, Karakoç (2014) ise popüler kültür ürünü olan popüler medyanın gündemi önemsiz konularla doldurduğunu ifade ederek popüler kültürün olumsuz yanına vurgu yapmışlardır.

Öğretmen adayları popüler kültürün değerleri olumlu yönde etkilemesinde medyanın rolünü farklı sebeplerle açıklamışlardır. Medyanın olumlu olayların hızla yayılmasını sağladığını, insanlara bir olayın arkasındaki gerçeklikleri gösterdiğini, olumsuz olaylar sonrasında birlik ve beraberliği artırdığını, insanlara eşit şekilde kendilerini ifade etme imkânı sunduğunu belirterek popüler kültürün değerleri olumlu etkilemesinde medyanın rolünü ifade etmişlerdir. Singh (2022) bu sonuçlara paralel şekilde; film, televizyon ve yeni medyanın gençlerin popüler kültür algısında olumlu etkileri olduğunu ifade etmiştir.

Öğretmen adayları araştırmanın dördüncü alt problemi kapsamında popüler kültürün kendi değer yargılarını nasıl etkilediğini yaşamlarından örneklerle açıklamışlardır. Ön görüşmelerde öğretmen adaylarının yaklaşık yarısı, son görüşmelerde ise 31 öğretmen adayı popüler kültürün kendi değer yargılarını etkilediğini belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının görüşlerindeki bu değişimin sebebi popüler kültüre ve kendilerine ilişkin farkındalıklarının artması olabilir. Popüler kültürün ve popüler kültür ürünlerinin yayılım alanını ve etkilerini daha net gören öğretmen adayları kendi değer yargılarının da bu etkiden payını aldığını fark etmiş olabilirler. Nitekim ön görüşmede 6 öğretmen adayı bilinçsiz bir tüketim içerisinde olduğunu ifade ederken, son görüşmede bu sayı 11'e çıkmıştır. Ön görüşmelerde 5 katılımcı herkes tarafından kabul edilen şeyleri kabul ettiklerini ifade ederken son görüşmelerde bu sayı 11'e çıkmıştır. Ön görüşmede sadece 1 öğretmen adayı giyim tarzının popüler kültürden etkilendiğini belirtirken bu sayı son görüşmede 5'e çıkmıştır. Ön ve son görüşme arasında geçen zaman dilimi içerisinde öğretmen adaylarının tüketim şekillerinin değişme olasılığının düşük bir ihtimal olması, görüşlerinin değişmesinde bu farkındalığın etkisini güçlendirmektedir.

Popüler kültürün kendi değer yargılarını etkilemediğini düşünen öğretmen adaylarının sayısı ön görüşmede 16 iken son görüşmede 9'a düşmüştür. Ayrıca 5 öğretmen adayı ön görüşmede, 3 öğretmen adayı ise son görüşmede bu konuda kararsız olduklarını ifade etmişlerdir. Şahin (2021), insanların %80'inin medyanın toplumu etkilediğine ancak sadece %12'sinin kendilerini etkilediğine inandıklarını belirtmiştir. Bu araştırma sonucunda da katılımcıların neredeyse tamamı, popüler kültürün toplumun değerlerini etkilediğini düşünürken, ön görüşmelerde 16, son görüşmede ise 9 öğretmen adayı kendi değer yargılarını etkilemediğini ifade etmişlerdir. Medyanın popüler kültürü yaymadaki etkisi düşünüldüğünde Şahin'in (2021) bu ifadeleri ile bu araştırmadaki sonucun paralel olduğu söylenebilir. Özgan, Arslan ve Kara'nın (2014) araştırmasında da popüler kültürün öğrencilerin kendi değer yargılarında önemli değişikliklere sebep olduğu ifade edilmiştir.

Araştırmada ulaşılan sonuçlardan yola çıkarak aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

- Öğretmen adayları popüler kültürün kendi kültürümüzde önemli bir yeri olan değerlere zarar verdiğini ifade etmişlerdir (aile birliğine önem verme, saygı ve tasarruf vb.). Bu zararın en çok medya yoluyla gerçekleştiği görüşünden yola çıkarak medya içeriklerinin daha fazla kontrolden geçmesi ve kendi kültürümüzün devamlılığına zarar verecek içeriklerin yayılmasının önlenmesi sağlanabilir.
- Araştırmada ulaşılan sonuçlardan yola çıkarak popüler kültürün olumlu etkilerini artırmak olumsuz etkilerinden korunmak ve tüm bireylerin medya okuryazarlığı becerilerini geliştirmek adına eğitimler düzenlenmesi, kendi kültürümüzün korunması, tanınması ve tanıtılması adına medya içeriklerinin oluşturulması önerilebilir.
- Araştırmada, öğretmen adaylarının belirttikleri bazı değerlerin son görüşmelerde frekans değerlerinin çok farklılaştığı belirlenmiştir (*Tasarruf, estetik, duyarlılık, vatanseverlik, eşitlik, bağımsızlık, dürüstlük*). Bu değerlerin değişiminin sebeplerini belirlemek ve medya okuryazarlığı dersinin bu değişimdeki etkisini ortaya koymak adına yeni çalışmalar yapılması önerilmektedir.
- Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması desenine göre tasarlanmıştır. Popüler kültürün değerlerimizi nasıl etkilediğini belirlemeye yönelik farklı yöntemlerle yeni çalışmalar yapılabilir.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 2024), 15 (3), 2305-2331.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (3), 2305-2331.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Kaynakça

- Alimcan, D., & Altunay Şam, E. (2017). Sosyal bilgiler dersi boyutunda değerler eğitiminin önemi ve medyanın değerler üzerindeki etkisi. *Milli Eğitim*, (215), 239-259.
- Ayaydın, Y., & Yıldız Ayaydın, H. (2018). Sosyal medyanın değer oluşturma sürecindeki rolünün öğrenci görüşleriyle incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 16(35), 57-89.
- Bulduklu, Y., & Şeker, M. (2020). Yeni Medya ve Değişen Toplumsal Değerler. M. Şeker, Y. Bulduklu, C. Korkut, & M. Doğrul (Eds.), *Bilişim teknolojileri ve iletişim içinde*, (ss. 289-303). Türkiye Bilimler Akademisi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2018). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ceylan, Y. (2012). Toplumsal değerler ve medya etiği. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(7), 45-58.
- Coşgun, M. (2012). Popüler kültür ve tüketim toplumu. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(1), 837-850.
- Creswell, J. W. (2014). *Araştırma deseni, nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları*. (S. B. Demir, Çev.) Eğitim Kitap.
- Erdoğan, İ. (2004). Popüler kültürün ne olduğu üzerine. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi* (57), 1-18.
- Eriko, Y. (2012). Accumulating japanese popular culture: media consumption experiences of malaysian young adults. *Media Asia*, 39(4), 199-208.
- Güllüoğlu, Ö. (2012). Bir kitle iletişim aracı olarak televizyonun popüler kültür ürünlerini benimsetme ve yayma işlevi üzerine bir değerlendirme. *Global Media Journal Turkish Edition*, 2(4), 64-86.
- İçen, M. (2020). Popüler kültürün sosyal bilgiler öğretmen adaylarına yansımaları. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(22), 550-572.
- Kan, Ç. (2011). Sosyal bilgiler dersi ve popüler kültür. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 37-43.
- Karaduman, H., Köse, T. Ç., & Eryılmaz, Ö. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre sosyal medyada değerler. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 8(2), 250-271.
- Karaduman, N. (2017). Popüler kültürün oluşmasında ve aktarılmasında sosyal medyanın rolü. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (2), 7-27.
- Karakoç, E. (2014). medya aracılığıyla popüler kültürün aktarılmasında toplumsal değişkenlerin rolü. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 2, 245-269.
- Kaufman, R. J. (2012). Neutral education? a review of rethinking popular culture and media. *Multicultural Perspectives*, 14(3), 175-176.
- Kavlak, E., & Akova, S. (2022). Türk toplumunda geleneksel değerlerin popüler kültür üzerinden dönüşümü. *Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 4(2), 1-33.
- Kellner, D. (1995). *Media culture cultural studies, identity and politics between the modern and the postmodern*. London: Routledge.
- Keskin, A. (2022). Gündelik hayat ve popüler kültür yaklaşımları. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(2), 783-794.
- Kirk, J. & Miller, M. L. (1986). *Reliability and validity in qualitative research*. Beverly Hills, CA: Sage.
- LeCompte, M.D. & Goetz, J.P. (1982). Problems of reliability and validity in ethnographic research. *Review of Educational Research*, 52, 31-60.
- Mangram, J. A. (2008). Either/or rules: Social studies teachers' talk about media and popular culture. *Theory & Research in Social Education*, 36(2), 32-60.
- Merter, F., & Şekerci, H. (2015). Değerlerin kaybolma durumuna ilişkin sınıf öğretmeni görüşlerinin değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 10(3), 851-874.
- Moore, D. C. (2011). Asking questions first: navigating popular culture and transgression in an inquiry-based media literacy classroom. *Action in Teacher Education*, 33(2), 219-230.
- Nalçatı, A. (2020). Değer eğitiminde: Aile, çevre ve okul. S. Z. Genç, & A. Beldağ (Eds.), *Karakter ve Değer Eğitimi Farklı Bakışlar Örnek Etkinlikler İçinde*, (ss. 189-206). Pegem Akademi.
- Önder, S., & Keskin, S. C. (2019). Değerler ve medya. S. Z. Genç, & A. Beldağ (Eds.), *Karakter ve değer eğitimi, farklı bakışlar, örnek etkinlikler içinde*, (ss. 99-111). Pegem Akademi.
- Yılmaz, A. (2024). Popüler kültür değerlerimizi nasıl etkiliyor? Medya okuryazarlığı ve eğitimi dersini alan öğretmen adaylarının değerlendirmeleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(3), 2305-2331.
DOI. 10.51460/baebd.1528895

- Özden, Ö., & Barışeri, N. (2010). Üniversite öğrencilerinin popüler kültür ve popüler müzikle ilgili görüşleri. *e-journal of new world sciences academy, 5(4)*, 276-294.
- Özgan, H., Arslan, M. C., & Kara, M. (2014). Popüler kültürün öğrenci davranışları üzerinde algılanan etkileri. *Ekev Akademi Dergisi, (58)*, 469-483.
- Özkan, H. H. (2006). Popüler kültür ve eğitim. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 14(1)*, 29-38.
- Özkan, Ö. (2017). Türk toplumunda geleneksel değerlerin popüler kültür üzerinden dönüşümü. *Türk İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi, 12(24)*, 131-142.
- Pepler, E. (2004). Media preferences: Traditional news values vs. popular culture. *Ecquid Novi: African Journalism Studies, 25(1)*, 147-151
- Poyraz, H. (2011). Medyada "ahlak"ı aramak. *İş Ahlakı Dergisi, 4(8)*, 115-128.
- RTÜK. (2018). *Televizyon izleme eğilimleri araştırması*. Ankara: T.C. Radyo Ve Televizyon Üst Kurulu Kamuoyu, Yayın Araştırmaları Ve Ölçme Dairesi Başkanlığı.
- Singh, A. K. (2022). A study of popular culture and its impact on youth's cultural identity. *The Creative Launcher, 7(6)*, 150-157.
- Şahin, A. (2021). *Eleştirel medya okuryazarlığı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri. (2023). <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 10.12.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Ulukaya Öteleş, Ü. , & Demir, F. B. (2023). Popüler kültür sosyal bilgiler öğretmeni adayları için ne anlam ifade ediyor? Metaforik bir çalışma. *Tarih Okulu Dergisi, 16(63)*, 800-833.
- Yardımcı, Y. (2021). *Z kuşağının sosyal medya kullanım alışkanlıklarıyla değerlerin incelenmesinde medya okuryazarlığının önemi: Sakarya üniversitesi iletişim fakültesi örneği*. [Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Yazıcı, K. (2019). Medya ve değerler. R. Turan, & K. Ulusoy(Eds.), *Farklı yönleriyle değerler eğitimi içinde* (ss. 141-188). Pegem Akademi.
- Yegin, Ş. (2020). Popüler kültürün isim belirlemeye etkisi. *Akademi ve Sosyal Bilimler Dergisi, 7(19)*, 110-126.
- Yılar, M. B., Tağrikulu, P., & Ünal, O. (2023). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının popüler kültür kavramına ilişkin bilişsel yapıları. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 14(2)*, 196-223.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11. Baskı b.). Ankara: Seçkin